

er waait een wind
door het huis
van de islam

Hoe God wereldwijd moslims tot geloof in Jezus Christus brengt

David Garrison

A Wind in the House of Islam
Published by WIGTake Resources
© 2014 WIGTake Resources
ISBN 978-1-939124-03-6

© 2017 Nederlandse vertaling: CLC Publicaties, Asselsestraat 58,
7311 EN Apeldoorn, [www. clcpublicaties.nl](http://www.clcpublicaties.nl)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Vertaald door Richard Kettmann, Leeuwenhart tekst & vertaling
Grafische productie: Quality Dots B.V., Zeewolde

Jaar van uitgave: mei 2017

Bijbelcitaten zijn uit de herziene statenvertaling tenzij anders aangegeven.
© stichting hsv 2010

ISBN 978-94-91935-04-6
NUR 714

aanbevelingen

Het is heerlijk om een frisse wind door het huis van de Islam te voelen waaien. Vanuit mijn eigen zendingswerk van twaalf jaar in het Midden-Oosten weet ik hoe bemoedigend dit boek is. Het is een aanrader voor degenen die vol in de wind staan van moslims die Jezus gaan volgen. Voor degenen die nu nog een zacht briesje voelen geeft het hoop. Onze zendingen wakkeren het vuur aan om moslims tot volgelingen van Jezus te maken.

Boudewijn van Schoonhoven, directeur CAMA Zending

In een tijd waarin vooral negatief nieuws uit de moslimwereld de boventoon voert, is dit een welkom ander geluid. Het inspireert en bemoedigt ons want God zet de moslim wereld in beweging! Garrison wisselt feiten en geschiedenis af met persoonlijke verhalen van moslims die Jezus zijn gaan volgen. Het unieke is dat het niet enkel om individuen gaat, maar dat juist zij bewegingen op gang brengen waardoor duizenden moslims tot geloof komen.

Jacqueline Bruinink, directeur Frontiers Nederland

Veel christenen maken zich zorgen over het geweld waarmee op veel plaatsen moslims strijden voor een islamitisch kalifaat. Veel minder bekend is, dat de laatste jaren meer moslims dan ooit tevoren tot geloof komen in Jezus Christus als hun Redder en Heer. Dit boek vraagt daar terecht aandacht voor. Ik hoop dat dit historisch overzicht ons moed geeft en bescheiden maakt. We mogen nu 'oogsten' wat we zelf niet gezaaid hebben (Johannes

4:38). Ik hoop dat het boek ons ook bereidwillig maakt om dienstbaar te zijn aan wat God in het leven van moslims werkt. Juist nu er veel zoekers zijn, is het belangrijk dat wij hen helpen om te vinden. En als ze tot geloof komen, als broeders en zusters samen Jezus te volgen.

Cees Rentier, directeur Stichting Evangelie & Moslims

Dit is een zeer informatief boek, met verhalen van echte mensen in wiens leven God aan het werk is. Dit boek laat zien op welke manier de Heilige Geest is aan het werk in de harten van moslims om hen bekend te maken met het evangelie van Jezus Christus en welke grote gevolgen dit heeft voor henzelf en hun omgeving. Het boek is een bemoediging voor hen die werkzaam zijn onder moslims, want het laat zien dat God volop bezig is om wereldwijd moslims tot Zichzelf te brengen. Tegelijkertijd is een waarschuwing op zijn plaats. We mogen met dankbaarheid lezen over wat Hij heeft gedaan, zonder Gods werk te reduceren tot een systeem of een succesformule. Wat God gedaan heeft in het verleden, is geen garantie dat Hij ook in de toekomst op dezelfde manier door gaat. Gods hart gaan naar moslims uit, zoals dit boek duidelijk laat zien, of Hij daar ook in de toekomst op dezelfde manier gestalte aan geeft als hier is beschreven, weten we niet, want de Heilige Geest die mensen in beweging brengt en bewegingen doet ontstaan, is als de wind 'die waait waarheen hij wil'.

Bert de Ruiters, Consultant Christen-Moslim relaties - OM Europe en
Europese Evangelische Alliantie

inhoudsopgave

Deel 1: keerpunten in de geschiedenis	3
1. er gebeurt iets	5
2. keerpunten in de geschiedenis	19
3. tien punten van aandacht	27
Deel 2: het huis van de Islam	41
4. de Indo-Maleisische kamer	43
5. de Oost Afrikaanse kamer	61
6. de Noord Afrikaanse kamer	77
7. de Zuidoost Aziatische kamer	95
8. de Perzische kamer	115
9. de Turkse kamer	135
10. de West Afrikaanse kamer	151
11. de Zuidwest Aziatische kamer	169
12. de Arabische kamer	193
Deel 3: in het huis van oorlog	213
13. terugkijkend	215
14. hoe en waarom	225
15. onze reactie	243
voetnoten	249
woordenlijst	265
bibliografie	269
aanvullende literatuur	275
over de auteur	279
overige informatie	281

Voor Cyd,
die haar Heer en de moslims meer liefhad dan het leven zelf.
Voor Cyd was het leven Christus en het sterven winst.

dankwoord

ER WORDT WEL gezegd: ‘Als je wilt opschieten, moet je alleen reizen. Als je ver wilt komen, reis dan met anderen samen.’ Mijn gebed is dat dit boek ver komt. Gezien de vele mensen die eraan hebben bijgedragen, zou dat best kunnen gebeuren. Zonder de bereidwillige hulp van een groot aantal medewerkers in de hele wereld zou dit boek niet hebben bestaan. Om veiligheidsredenen kunnen we niet alle namen vermelden of gebruiken we slechts afkortingen van namen. Ik ben grote dank verschuldigd aan degenen die de tijd hebben genomen om me de juiste richting te wijzen, me te helpen inzien wat God aan het doen was en me bij te sturen wanneer ik ernaast zat. Zoals gewoonlijk zijn de fouten in dit boek de mijne. Dit is een dankwoord, geen afschuiving van verantwoordelijkheid. Elke waarde die dit boek heeft, is aan God te danken en bedoeld voor de opbouw van zijn wereldwijde koninkrijk. Mijn dank gaat uit naar:

De internationale zendingsraad SBC:

Judith Bernicchi, John Brady, Jim Courson, Tom Elliff, Gordon Fort, Wilson en Natalie Geisler, Jim Haney, Scott Holste, Chuck Lawless, Steve McCord, Clyde Meador, Mike Mirabella, Minh Ha Nguyen, Scott Peterson, Joy Shoop, Jim Slack

De veldwerkers, per regio

West-Afrika: Tim en Charlotte C., Duane F., Jim Haney, Shodankeh Johnson, Kris R., Jerry Trousdale, David Watson

Noord-Afrika: Matt B., Trevor B., George en Sheryl G., M.K., Dr.

F.S., Dennis C., Hamid en Za. R.

De Arabische wereld: John B., Trey G., Chris M., Donald C., Tom en JoAnn D., Paul C.

Oost-Afrika: Steve S., Bruce W., Aychi, Shimeles, Jeff P., Steve S., John B., Tim en Charlotte C., John Becker, Joe D., James L., Chuck C., Alan F., B.J., Grant L., Jerry T., David W., Ben W.

Turkestan: Ali, Wes F., Steven G., Kolya, Bill S., Jim T.

De Perzische wereld: Andy B., Mark B., Gasem, Jon G., Kambez, Sarah K., Sepideh, David P., Scott P., Hormoz S., Jim S., Sasan T., David Y., Sam Y.

Zuidwest-Azië: J. en D. Br., Jon D., Hank, Herbert H., Kevin H., Todd L., Don McCurry, Jim T., Eric W.

Zuidoost-Azië: Dave C., Kevin G., Gary en Barbara H., Kevin H., Michael J., Todd L., Dwight M., Timothy M., Andrew N., Shannon, Stacy, Phil P., George T.

Indo-Maleisië: Don D., Todd E., Mike S., Steve S., R.W., Von W.

Adviseurs:

John Becker, John Brady, Curtis Sergeant, Don Dent, B.G., Todd Johnson, Bill Smith, Dudley Woodberry

Bemoedigers, klankborden, medewerkers en facilitators:

Don Aaker, Bruce Ashford, Mike en Cindy Barnett, John Becker, Megan Chadwick, Bill en Karma Duggin, Carla Evans, Paul Filidis, Bob Garrett, Steve en Nelly Greisen, Max Hatfield, Nora Hutchins, Chuck Lawless, Martin E. Marty, Jon Matas, Jay Muller, Rick en Kim Peters, Melody Raines, Herschel York

Familieleden die onophoudelijk offers brachten, bemoeidigden en steun verleenden:

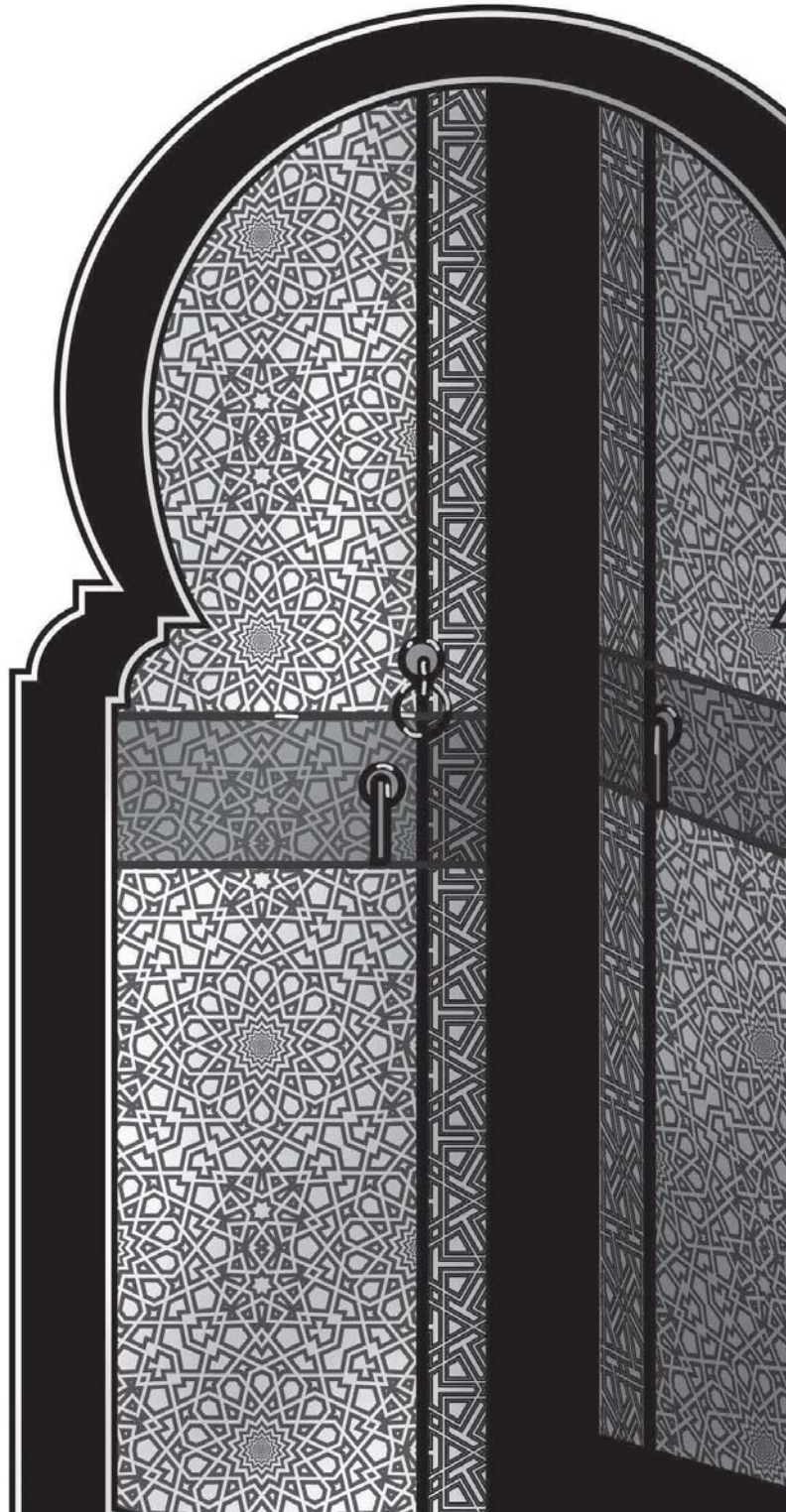
Sonia, Amanda, Marcus, Seneca, Jeremiah en Liz, Etheleen, Vernon en Patsy, Vickie en Garth, Linda en Tom, en Jeff, die tot zijn dood in maart 2013 altijd mijn grootste gebedsstrijder was – ik mis hem elke dag.

De wind waait waarheen hij wil en u hoort zijn geluid, maar u weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat; zo is het met iedereen die uit de Geest geboren is.

Johannes 3:8

Deel I:

keerpunten in de geschiedenis

er gebeurt iets

ER WAAIT EEN wind door het huis van de islam. Het huis van de islam, Daar al-Islam in het Arabisch, is de naam die moslims aan een onzichtbaar geestelijk rijk geven, dat zich van West-Afrika tot de Indonesische archipel uitstrekt en 49 landen met 1,6 miljard moslims beslaat.¹ De islam is vele malen groter dan welk aards koninkrijk dan ook en bestuurt de geestelijke zaken van bijna een kwart van de wereldbevolking. Maar er gebeurt momenteel iets waardoor de grip van de islam op zijn aanhangers zou kunnen verslappen. Er komen moslims tot geloof in Jezus Christus in bewegingen die we nooit eerder in deze omvang hebben gezien.

Voor de duidelijkheid, en om consequent te zijn, spreken we pas van een bekeringsbeweging wanneer er in een tijdsbestek van twintig jaar minstens honderd nieuwe kerken zijn opgestart of ten minste duizend mensen zijn gedoopt. Momenteel vinden er op meer dan 70 afzonderlijke locaties in 29 landen nieuwe bewegingen plaats van christenen met een moslimachtergrond. Elk van deze bewegingen heeft de drempel van minimaal honderd nieuwe kerken of duizend dopelingen in twintig jaar tijd overschreden. In een aantal landen gaat het binnen deze nieuwe bewegingen om tienduizenden mensen.

Hoewel het totale aantal nieuwe volgelingen van Christus – tussen de twee en zeven miljoen – statistisch gezien een druppel is in de enorme oceaan van de islam, is het niet onbelangrijk. Deze nieuwe geloofsgemeenschappen beperken zich niet tot een uithoek in de moslimwereld, maar bevinden zich overal: van de Sahel in West-Afrika tot de vruchtbare eilanden van Indonesië – en alle plaatsen er tussenin.

De prijs die deze bekeerlingen betalen is met de komst van de moderne tijd niet afgenomen. De Koran is onveranderd: 'Als zij zich afkeren, grijpt hen dan en doodt hen waar jullie hen vinden' (Koran 4:89b). En de prijs die deze religieus afvalligen voor hun geestelijke overstap naar Christus betalen is enorm. Maar ze blijven komen. Wat begon als enkele verspreid liggende afscheidingsuitingen begint nu grotere vormen aan te nemen. Ongekend grote aantallen moslimmannen en -vrouwen zwemmen tegen de stroom van hun samenleving in om Jezus Christus te volgen. En dit is nog maar het begin.

Om het gewicht van dit fenomeen te kunnen bevatten, moet je het bezien tegen de achtergrond van bijna veertien eeuwen islamitische expansie en interactie met christelijke bevolkingsgroepen. Nog geen eeuw na de dood van de profeet Mohammed in 632 hadden zijn Arabische strijders zowel het Byzantijnse als het Perzische rijk verslagen – mogendheden die zelf en via hun voorgangers de wereld meer dan duizend jaar hadden beheerst. Deze islamitische veroveraars onderwierpen daarmee miljoenen christenen aan hun bestuur.

De oprukkende islam kwam pas tot stilstand toen het in de dertiende eeuw bij de Stille Oceaan aankwam en in 1453 door de muren van Constantinopel heen brak. In veel opzichten rukt de islam nog steeds op, zij het in meer gematigde vorm. Maar het christelijke geloof geeft zich – naar het voorbeeld van zijn grondlegger – niet zomaar gewonnen. Hoewel ze door moslimlegers werden overheerst, hebben christelijke bevolkingsgroepen eeuwenlang voortbestaan, totdat de aanhoudende druk en verlokking uiteindelijk hun tol eisten en de christelijke erfenis van miljoenen mensen tot een vage herinnering werd gereduceerd.

We willen ons in dit boek echter niet richten op de goedgedocumenteerde verbreiding van de islam, maar veel meer op de wederopstanding van het christelijke geloof binnen de moslimwereld – een opstanding waar al heel lang naar uitgekeken is.

Bekeringsbewegingen tot Christus door de eeuwen heen

Hoewel er in de loop van de tijd onder moslims her en der ongetwijfeld individuele bekeringen hebben plaatsgevonden, hebben zich tijdens de eerste drie en een halve eeuw van interactie tussen moslims en christenen geen grotere groepen moslims tot het evangelie gekeerd. Pas in de tiende eeuw, bijna 350 jaar na de dood van Mohammed, vinden we het eerste historische

bewijs van moslimgemeenschappen die zich tot het christendom bekeren.

Toen het kalifaat van de Abassiden, met het huidige Irak als middelpunt, op zijn retour was, worstelden steeds meer Arabische en Seltsjoekse emirs zich los van de overheersing door Bagdad om hun eigen, kleinere dynastieën te smeden. In het jaar 972 en opnieuw in 975 veroverde de Byzantijnse keizer Johannes I Tzimiskes gebiedsdelen aan zijn zuidgrens en een aantal steden in Syrië en Palestina. Het was in dat tijdvak tussen twee heersers dat 12.000 Arabische moslimmannen, samen met hun vrouwen en kinderen, zich lieten dopen door Byzantijnse, orthodoxe priesters. Als reden voor hun verlaten van de islam noemden ze 'de geldelijke afpersing door hun moslimleiders.' Deze door gunstige belastingen geïnspireerde beweging vond plaats bij de oude stad Nisibis (tegenwoordig de Turkse stad Nusaybin, aan de grens met Syrië). Maar in de turbulente eeuwen die volgden gingen deze dubieuze voordelen en veel andere zaken verloren door de oprukkende, Turkse moslimstammen van Anatolië.²

Johannes I Tzimiskes

Eenentwintigste-eeuwse onderzoekers kunnen zich terecht afvragen of deze tiende-eeuwse belastingbekeerlingen wel echte gelovigen waren. Maar ze verdienen het wel om in dit historisch overzicht te worden genoemd, al was het alleen maar om aan te tonen hoe zeldzaam grotere bekeringen vanuit de islam waren. Behalve dit incident zijn er in de eerste vijfhonderd jaar van islamverspreiding geen bekeringsbewegingen tot Christus meer geweest.

Kruistochten, inquisities en andere fiasco's

Hoewel de Kruistochten (1096-1272) kunnen worden gezien als een gelijklopend antwoord van het christelijke Europa op eeuwenlange, islamitische jihad, is gebleken dat deze militaire acties de verbreiding van het evangelie juist hebben gehinderd. Bij christelijke minderheden in streken die door moslimregeringen werden overheerst werd in die eeuwen zelfs een duidelijke toename in bekeringen tot de islam geconstateerd. Hun patriottische trouw kwam

Rogier II

namelijk in het gedrang toen Europese legers onder de vlag van het kruis hun land binnenvielen.³

In het Siciliaanse koninkrijk van Rogier II vinden we een politieke uitzondering op de kruisvaardersmentaliteit van die tijd. Rogier was een Normandische veroveraar die in het jaar 1130 in Sicilië en Zuid-Italië de touwtjes stevig in handen had. Rogier smeedde een Normandisch-Arabische beschaving waar de Byzantijnse, Arabische, Griekse en zijn eigen Normandische cultuur samenkwamen en deze ontwikkelde zich tot de meest welvarende van het hele Middellandse Zeegebied. Rogiers allesomvattende sociale experiment weerstond de anti-islamitische teneur van de tijd en dankzij de uitwisseling van ideeën, taal en handel tussen moslims en christenen ontstond een bloeiperiode die bijna een eeuw duurde. Er is niet bekend hoeveel moslims zich in die eeuw tot het christelijke geloof hebben bekeerd, maar we noemen deze episode toch, omdat het een van de weinige onderbrekingen is in een grotendeels gewelddadige relatie tussen de twee grote godsdiensten. Het experiment eindigde in 1224, toen Rogiers kleinzoon, Frederik II, alle moslims uit het gebied verdreef.

Tijdens de 13de eeuw kreeg het christelijke getuigenis naar moslims een nieuwe impuls – vooral in Spanje, waar de islamitische overheersing na vijf eeuwen dominantie op zijn retour was. Lang voor de voltooiing van de katholieke Reconquista van het Iberisch schiereiland in 1492 droegen Europese christenen hun geloof al uit onder de moslimbevolking.

In 1219 stak de onvolprezen Franciscus van Assisi (1181-1226) de ingegraven stellingen over die bij Damietta, Egypte, de legers van de kruisvaarders en de moslims scheidde. Franciscus wilde het evangelie overbrengen – of door die daad het martelaarschap verwerven – aan de Koerdische heerser en neef van Saladin, sultan Al-Kamil. Hoewel het

Franciscus van Assisi

Franciscus noch bekeringen, noch martelaarschap opleverde, ging zijn bewogenheid voor de ziel van de moslims over op de naar hem genoemde kloosterorde.

Een van de eerste navolgers van Franciscus was de Engelsman Roger Bacon (1214-1294), die tegen de politieke gevoelens van zijn tijdgenoten inging door ervoor te pleiten moslims het evangelie te verkondigen in plaats van hen te onderwerpen. Het enige wat daarvoor nodig

was, aldus Bacon, was hen de katholieke leer in hun moedertaal onderwijzen.⁴ En dat was precies wat de Vlaamse franciscaan Willem van Rubroeck (1220-1293) in 1254 ging doen. Willem werd aangesteld om als zendeling naar de islamitische Tataren van Constantinopel te gaan, maar hij pakte het iets groter aan en reisde uiteindelijk 8000 kilometer naar het paleis van Möngke Khan in Karakorum, Mongolië. Net als hun grondlegger, Franciscus van Assisi, en ondanks hun nobele bedoelingen hebben noch Roger Bacon, noch Willem van Rubroeck veel bereikt onder moslims.

Er is echter één uitzondering op de doorgaans vruchteloze bediening van franciscanen onder de moslims, en die betreft het zendingswerk van Conrad van Ascoli (1234-1289).⁵ Conrad werd in een adellijke familie geboren en was als kind al gelovig. Hij trad toe tot de orde der franciscanen. Na een korte ambtsperiode als prediker in Rome kreeg Conrad toestemming om naar Libië te gaan, waar zijn bescheiden levensstijl, zijn verkondiging van het evangelie en de vermeende wonderen tot de doop van 6400 Libische bekeerlingen zouden hebben geleid.⁶ Enige tijd later werd Conrad door zijn jeugdvriend, die inmiddels paus Nicolaas IV was geworden, naar Europa teruggeroepen om te bemiddelen tussen strijdende, katholieke koningen in Spanje en Frankrijk. Conrad is nooit naar Noord-Afrika teruggekeerd. Hij besloot in Parijs te blijven, waar hij theologie doceerde.

Dominicus Guzmán

Een man met dezelfde gedrevenheid voor moslimzielen als Franciscus van Assisi was zijn Spaanse tijdgenoot Dominicus Guzmán. Ondanks dat zijn orde van dominicanen zich vol toewijding bezighielden met de evangelieverkondiging onder de saracenen (zoals moslims abusievelijk genoemd werden), zagen ze weinig vrucht onder de moslims. Geen van de beide heiligen en stichters van kloosterorden kon zich beroemen op ook maar één vrijwillige moslimbeweging van ten minste duizend bekeerlingen tot Christus (of tot het katholicisme, wat dat betreft), al was hun benadering van de islam wel geestelijker en minder gewelddadig van aard.

In 1240 legde Raymundus van Peñafort zijn functie als derde magister-generaal van de dominicaanse orde neer om de laatste dertig jaar van zijn leven (hij werd circa 100 jaar!) de kerk in Spanje te motiveren tot zending onder moslims. Raymundus opende Arabische scholen (waar men Arabisch

kon leren) in Barcelona en Tunis (Tunesië) en haalde zijn vriend en mede-dominicaan Thomas Aquinas over om de *Summa Contra Gentiles* te schrijven, een apologetisch geschrift naar zowel moslims als joden.⁷ Deze bronnen

Raymundus van Peñafort

voor de verspreiding van het katholieke geloof, in combinatie met de afbrokkeling van de islamitische overheersing in Spanje, hebben het Iberisch schiereiland weer een christelijk karakter gegeven. Helaas maakte Raymundus ook gebruik van de wrede Inquisitie als middel om mensen tot bekering te dwingen en ketterij onder islamitische en joodse bevolkingsgroepen uit te bannen, waardoor men zich kan afvragen hoe diepgaand en oprecht deze bekeringen waren.⁸

Aan de oostkant van de Middellandse Zee leefde een andere dominicaan, Willem van Tripoli (ca. 1220-1275), die was geboren en getogen in de laatste buitenpost van de kruisvaarders in het tegenwoordige Libanon. Van hem wordt gezegd dat hij meer dan duizend moslims heeft gedoopt⁹ of in elk geval veel moslims tot bekering heeft zien komen.¹⁰

Willem is een merkwaardige man, die door latere generaties misschien het best wordt herinnerd als een van de twee zendelingen die in 1271 door paus Gregorius X op een noodlottige reis werden gestuurd met Marco en Maffeo Polo, naar het Mongoolse hof van Koebilai Khan. Door ziekte moest Willem zijn reis inkorten en kwam hij niet verder dan Armenië in Oost-Turkije.

Maar in dit verband is Willem misschien belangrijker vanwege zijn succes in het bereiken van moslims van het Morgenland zonder gebruik van

Ramon Llull

wapens of filosofische discussies.¹¹ Willem schreef dit succes toe aan zijn studie van de islamitische taal en cultuur. Aangezien Willems aanwezigheid in het Morgenland het gevolg was van een honderdjarige kruistocht in de regio, mogen we zijn bewering 'zonder gebruik van wapens' gerust negeren. Het is onduidelijk hoeveel moslims er precies aan Willems oproep gehoor hebben gegeven. Het is wel duidelijk dat er niets van zijn vrucht is overgebleven. In 1291

– nog geen twintig jaar na Willems dood – ging deze laatste Romaanse buitenpost in het Midden-Oosten te gronde.

Een van de meest heldhaftige zendelingen naar de moslimwereld was de Catalaanse mysticus Ramon Llull, die de Arabische taal beheerste en de islam bestudeerde. Hij verwierp het gedachtegoed van de kruistochten en maakte drie zendingsreizen naar Algerije en Tunesië voordat hij rond 1315 eindelijk het door hem gewenste martelaarschap verwierf in de Algerijnse kustplaats Béjaïa. Net als zijn franciscaner en dominicaner tijdgenoten viel Llull op door het schuwen van geweld en het brengen van een rationeel getuigenis in de Arabische taal. Maar evenals zijn franciscaner en dominicaner tijdgenoten kon Llull maar heel weinig bekeringen tot het christelijke geloof op zijn naam schrijven.¹²

Hoewel dit niet onmiddellijk gebeurde, was de vernieuwde ijver om moslims te bereiken niet helemaal zonder gevolgen. Nadat in 1492 Granada, het laatste moslimbolwerk in Spanje, heroverd was, riep de katholieke aartsbisschop Hernando de Talavera de onder zijn gezag gestelde geestelijken op om naar de moslims in hun parochie uit te reiken. Hij stimuleerde hen om Arabisch te leren en de moslims met tact en overtuiging tot bekering te brengen, waarbij hun recht op het behoud van hun geloof, hun eigendommen en hun wetten gerespecteerd diende te worden. Mede als gevolg hiervan werden er in het decennium tussen 1490 en 1500 duizenden moslims gedoopt.¹³ Gezien de dreigende Inquisitie die de mensen altijd boven het hoofd hing, is het echter moeilijk vast te stellen hoe vrijwillig deze dopen waren. Tegen 1610 waren alle overgebleven moslims, met inbegrip van de in Spanje verblijvende morisken of cryptomoslims, van het Iberisch schiereiland verdreven.¹⁴

In de 16de en 17de eeuw roerden zich inmiddels de protestantse Reformatie en de katholieke Contrareformatie in Europa. Hierdoor was er weinig oog voor de ineenstorting van het Griekse en Midden-Oostelijke christendom dat met een aanzwellend Turks-Ottomaans rijk werd geconfronteerd. Westerse christenen richtten hun aandacht op overzeese, koloniale avonturen in Noord- en Zuid-Amerika, Afrika en Azië. Ze verkozen de gemakkelijke winsten onder niet-moslimvolken boven het conflict met moslims.

Tegen het eind van het eerste millennium van interactie tussen christenen en moslims, waren miljoenen christenen opgegaan in het huis van de islam, terwijl er nauwelijks één vrijwillige moslimbeweging in de richting

van Christus had plaatsgevonden.

Het koloniale tijdperk

Het tijdperk van westerse, koloniale expansie begon in de 16de en 17de eeuw met Spaanse en Portugese handel en veroveringen in Afrika, Azië en Amerika. Nederlandse, Franse en Engelse handelaars volgden in allerijl in de 18de en 19de eeuw. Hoewel de Europese kolonisatie in het grootste deel van de niet-westerse wereld hand in hand ging met zendingsactiviteiten, kon hetzelfde niet gezegd worden van de ontmoetingen die de kolonisten met de islam hadden.

Europese kooplui kozen meestal voor een van twee verschillende benaderingen wanneer ze met moslimvolken werden geconfronteerd. Als de havens onder gezag van islamitische sultans stonden, spanden de Europeanen samen met plaatselijke niet-islamitische partijen om via de verdeel- en heersmethode voordelen te behalen. Als een land een onoverkomelijk grote moslimbevolking bevatte, volgden de Europeanen een wat inschikkelijker benadering, waarbij zendingsinspanningen werden onderdrukt om de plaatselijke bevolking niet te prikkelen.

Toen het koloniale tijdperk op zijn eind liep, moest kerkhistoricus Joseph Schmidlin bekennen: ‘Over het algemeen heeft de moslimwereld, met zijn tweehonderd miljoen volgelingen van Allah, zich – ondanks dappere pogingen van individuele zendelingen – tot op dit moment zowel van het katholieke als het protestantse geloof afzijdig gehouden.’¹⁵

Verder betreurde Schmidlin:

... in Azië en Afrika rukt de Halve Maan zelfs zo hevig op dat het de machtigste rivaal van de christelijke zending is geworden. Hieruit mogen we echter niet concluderen dat de moslim in het geheel niet openstaat voor bekering of niet in staat zou zijn het evangelie aan te nemen, want er zijn onder hen – zelfs in de negentiende eeuw, maar ook nu nog – daadwerkelijk christelijke gemeenschappen gevormd. Dit gebeurde door protestanten in Nederlands-Indië en in geïsoleerde gevallen door katholieke inspanningen in Kabylië (Algerije).¹⁶

De twee uitzonderingen die Schmidlin noemt – Nederlands-Indië (het huidige Indonesië) en Kabylië (een Berberstreek in Algerije) – laten zien hoe zeldzaam het was dat moslims zich in het grote tijdperk van westerse koloniale en missionaire expansie in grotere aantallen tot Christus wendden.

Nadat de Nederlanders in 1605 in Oost-Indië aankwamen, oefenden hun legers eeuwenlang de macht uit over de meeste, onafhankelijke sultanaten van het latere Indonesië. Net zoals andere Europese veroveraars dat hadden gedaan, vermeden de Nederlandse kolonisten conflicten met de moslimbevolking. Van de 245 zendelingen die al snel in Indonesië aankwamen, moesten de meesten het evangelie brengen naar verder weg gelegen eilanden, waar de islam nog niet gevestigd was; slechts enkelen werden naar Java gestuurd en zij moesten zich richten op iedereen behalve moslims.¹⁷

De meeste Indonesiërs vonden het strenge, Nederlandse calvinisme onaantrekkelijk en moslimnationalisten benadrukten de vreemdheid ervan als een reden om de islam te omarmen en het westen te weerstaan. Abraham Kuyper, de meest invloedrijke kerkleider van de Nederlands Hervormde kerk, merkte in 1914 op dat het – met slechts 1614 bekeerlingen (inclusief vrouwen en kinderen) – misschien tijd was om de zending van Java terug te trekken vanwege de geringe respons.¹⁸

Terwijl Europese kerkmannen zich gefrustreerd voelden, boekten Euro-Aziatische en Indonesische lekenevangelisten vooruitgang met hun evangelisatie onder de meer inheemse bevolking. Een plaatselijke, Javaanse evangelist met de naam Radin Abas Sadrach Surapranata (ca. 1835-1924) bouwde voort op het werk van eerdere Euro-Indonesische evangelisten en wist een enorme respons op het evangelie te genereren. Om die reden wordt hij door Indonesische christenen herinnerd als ‘Sadrach, de apostel van Java.’ Sadrach gebruikte de pas uitgegeven Javaanse Bijbelvertaling en krachtige apologetiek om met moslimsleiders in gesprek te gaan. Daarna bracht hij bekeerlingen samen in op elkaar betrokken, inheemse mesjids (gemeenschappen) van Javaanse christenen, die kristen Jawa genoemd werden, in plaats van hen als eenlingen in de plaatselijke, Nederlandse kerken onder te brengen.

Toen Sadrach in 1924 overleed, konden tien- tot twintigduizend Javaanse christenen aan de bediening van deze apostel van Java worden toegeschreven.¹⁹ Hoewel ze maar een klein deel van het grootste islamitische volk ter wereld vertegenwoordigden, vormden deze kristen Jawa ook een historische doorbraak. Het was de eerste, niet afgedwongen bekeringsbeweging van moslims tot Christus in bijna dertien eeuwen christelijk getuigenis in de moslimwereld.

Aan de andere kant van het Daar al-Islam werd er ook enig succes geboekt met een zendingsexperiment onder moslims. In 1830 kwam

Algerije onder Franse heerschappij en het werd tot haar onafhankelijkheid in 1962 als een integraal onderdeel van Frankrijk bestuurd. Maar pas in 1868, na een verwoestende hongersnood die veel Arabische en Berberkinderen ouderloos maakte, begon de katholieke kerk actief te getuigen onder haar Algerijnse moslimburgers.

Charles Martial Lavigerie (1825-1892) arriveerde in 1868 als aartsbisschop van Algiers en begon al snel een bediening voor hongerige weeskinderen die hij in in dorpen bijeenbracht. De gouverneur-generaal van Algerije, maarschalk Mac-Mahon, vreesde voor volksonlusten en verbood het bekeren van moslims. Lavigerie legde zich erbij neer en vertelde zijn priesters dat ze niemand van de niet-christenen waaronder ze werkten mochten dopen.

In 1874 zette Lavigerie een belangrijke stap om de beperkende maatregelen ten aanzien van moslims op te heffen toen hij de *Société des missionnaires d'Afrique* (Sociëteit van de Missionarissen van Afrika) oprichtte. Ze kregen de naam *Pères Blancs*, oftewel Witte Paters, vanwege

Charles Lavigerie

de witte, Arabische pij en de wollen sjaal die ze droegen. De Witte Paters leerden Arabisch en omarmden veel van de gebruiken van de moslims waaronder ze dienden, in de hoop daarmee de weg voor het evangelie vrij te maken.

Desondanks vonden de eerste dopen pas in 1887 plaats, toen drie Kabyllische berberjongens tijdens hun bezoek aan Rome voor het jubileum van paus Leo XIII onder tranen smeekten om gedoopt te worden.²⁰ In datzelfde jaar gaf Lavigerie voor het eerst toestemming om geloofs instructie te geven, maar alleen als de plaatselijke gemeenschap het daarmee eens was.

Van alle Noord-Afrikaanse moslimvolken bleken de Kabyllische berbers het meest ontvankelijk te zijn, maar van een beweging tot Christus was nauwelijks sprake. Ze ondervonden allerlei islamitische, katholieke en Franse hindernissen, waarbij de onderwerping van Algerije aan de Franse – wat cultuur betreft christelijke – bezettingsmacht een grote last was. Als gevolg daarvan telde men in 1930 nog maar 700 katholiek gedoopte bekeerlingen onder de Kabylen.²¹

Tijdens de laatste twee decennia van de 19de eeuw kwamen er talloze

protestantse zendelingen naar Noord-Afrika. Ondanks hun heldhaftige inzet vermeldt de geschiedschrijving accuraat en bondig dat er maar weinig zielen werden gewonnen.²²

Een derde beweging van moslims die zich tot Christus keerden is aan de aandacht van zowel de katholieke als de protestantse zendingshistorici ontsnapt. In 1892 kreeg een Ethiopische moslim met de naam sjeik Zakaryas (1845-1920) uit een dorp ten noordwesten van het Tanameer verontrustende dromen. Dit bracht hem ertoe om bij Zweedse zendelingen in Asmara – het hedendaagse Eritrea – voor een Bijbel aan te kloppen. In eerste instantie probeerde Zakaryas zijn nieuwe, bijbelse inzichten te gebruiken om islamitische hervormingen te prediken, maar hij werd door felle tegenstand van moslimleiders uit zijn gemeenschap gestoten en in 1896 begon Zakaryas zijn bediening als christen.

Zakaryas werd echter pas in 1910 gedoopt, toen hij al 75 invloedrijke moslimgeestelijken tot geloof had gebracht. Toen hij in 1920 overleed, waren er zeventuizend door Zakaryas gedoopte moslimvolgelingen. In de daarop volgende decennia gingen deze gelovigen met moslimachtergrond – die adadis krestiyān (nieuwe christenen) werden genoemd – op in verschillende Ethiopisch-orthodoxe kerken en gemeentes van Zevende-dags Adventisten.²³

Hoewel de 19de eeuw door zendingshistorici werd geprezen als ‘De Grote Eeuw’ van de wereldwijde verspreiding van het christendom, waren er aan het eind van de eeuw maar twee grotere moslimbewegingen tot Christus (van minstens duizend gedoopte bekeerlingen) aan te wijzen, en die voltrokken zich pas bijna dertien eeuwen na de dood van de profeet Mohammed. De 20ste eeuw was al 65 jaar onderweg voor de volgende moslimbeweging tot Christus plaatsvond, en die geschiedde onder grote dwang.²⁴

Doorbraken in de twintigste eeuw

In het jaar 1965 had Indonesië een van de grootste communistische partijen ter wereld. In september van dat jaar bracht een verijdelde communistische staatsgreep een aderlating op gang die pas ophield toen een half miljoen Indonesiërs dood waren. Iedereen die werd verdacht van communistische of atheïstische sympathieën werd gevangen gezet, geëxecuteerd of afgeslacht.²⁵ De Indonesische ‘Nieuwe Orde’-regering die in het kielzog van de gewelddadigheden aan de macht kwam, veegde het communisme en atheïsme in één beweging van de kaart door te eisen dat elke Indonesische staatsburger

zich aansloot bij één van de vijf bestaande godsdiensten: islam, protestantisme, katholicisme, hindoeïsme of boeddhisme. In het gedrang dat volgde traden twee miljoen Indonesiërs, waarvan een deel in elk geval een culturele moslimachtergrond had, toe tot de protestante en katholieke kerken in het land.²⁶

Hoewel je dit moeilijk kunt zien als een puur vrijwillige stap van moslims in de richting van Christus, had het wel tot gevolg dat veel mensen daarna christelijk onderwijs genoten en tot geloof kwamen, wat anders niet het geval zou zijn geweest.

Pas in 1980 waren er in diverse uithoeken van de moslimwereld andere moslimbewegingen tot Christus. Jonge christenen in het westen die door de Jezusbeweging enthousiast gemaakt waren, omarmden de oproep van de jaren 1980 om het evangelie naar de nog onbereikte volkeren te brengen. Bovenaan elk lijstje stonden de 1 miljard onbereikte moslims in de wereld.

De volgende beweging ontstond op een zeer onwaarschijnlijke plaats. Na de schok van de Iraanse Revolutie in 1979 ontdekten veel Iraniërs dat een islamitische staat niet het wondermiddel was waarop ze hadden gehoopt. Halverwege de jaren 1980 vond een groeiend aantal sjiiitische moslims de weg naar Armeense pinksterkerken in Iran om daar het evangelie te horen. Ondanks zware vervolging door de overheid traden er tegen het eind van de jaren tachtig duizenden moslims toe tot de christelijke kerk.²⁷

In de jaren 1990 was er ook een opleving van het christelijke geloof onder de Kabylische berbers in Algerije. Terwijl er tussen de militaire regering en islamisten een bloedige strijd woedde, die uiteindelijk aan meer dan 100.000 burgers het leven zou kosten, zochten berbers in Kabylië opnieuw naar alternatieven. Die vonden ze in de evangelieverkondiging die laat op de avond via korte golfradio werd uitgezonden en in de illegaal verspreide Jezusfilms, met als gevolg dat duizenden berbers in stilte het goede nieuws aannamen terwijl de rest van het land in een burgeroorlog verzonk.²⁸

In de loop van de jaren negentig was de wereld getuige van de val van het IJzeren Gordijn en de economische ineenstorting van de Sovjetunie. Miljoenen Turkse moslims in Centraal-Azië die onder het sovjetatheïsme waren opgegroeid werden plotseling geconfronteerd met een wereld van mogelijkheden. Amerikaanse, Europese en Koreaanse evangelicalen maakten van deze glasnost (openheid) gebruik door het evangelie naar de Turkse volken van Centraal-Azië te brengen. Tegen het einde van de 20ste eeuw kon

de evangelische christenheid melding doen van inheemse bewegingen onder Azerbeidzjanen, Kirgizen en Kazachstanen en voorbodes van bewegingen onder de meeste andere (grote) Centraal-Aziatische bevolkingsgroepen.²⁹

Met de dooi van de Koude Oorlog gingen veel Oostbloklanden, die eerder gesloten waren voor christelijk getuigenis vanuit andere landen, plotseling open. Behalve naar voormalige communisten reikten zendelingen ook uit naar moslims, wat onder moslimpopulaties in Albanië en Bulgarije leidde tot bewegingen van meer dan 1000 nieuwe volgelingen van Christus. In hetzelfde decennium was er ook een respons onder moslims van de West-Afrikaanse Sahel, waar de trouw aan de traditionele volksislam door jaren van aanhoudende droogte was afgebrokkeld.

Ook de bevolking van Bangladesh bleek in de jaren negentig een vruchtbare bedding voor het evangelie te zijn. Het land werd vooral gezien als een door cyclonen geteisterde, mislukte natie, maar nu bouwde het aan een nieuwe, nationale identiteit. Een kolkende massa van hardwerkende, intelligente Bengalen verruilde zijn oude hindoecultuur geleidelijk voor de islamitische identiteit, hoewel dit botste met de nog steeds pijnlijke gruweldaden die hun Pakistaanse geloofsgenoten in de Onafhankelijkheidsoorlog van 1971 hadden verricht.³⁰ In deze kokende, Bengaalse ketel verspreidde het evangelie zich als een virus en lieten tienduizenden Bengladeshi moslims zich dopen als bewijs van hun nieuwe geloof in Isa al Masih, Jezus de Christus.

Bewegingen in een stroomversnelling

Om deze geschiedenis van moslimbewegingen tot Christus samen te vatten, kunnen we zeggen dat er in de eerste twaalf eeuwen van de islam geen vrijwillige, maar slechts een handvol gedwongen bekeringen tot het christelijke geloof zijn geweest. Pas aan het eind van de 19de eeuw, 1250 jaar na de dood van Mohammed, vinden we de eerste, vrijwillige bewegingen van moslims tot Christus in aantallen van meer dan 1000 dopelingen. Deze twee bewegingen, de Indonesische beweging onder leiding van Sadrach en de Ethiopische beweging van sjeik Zakaryas, bereikten wat geen christen in meer dan duizend jaar had gezien.

Deze doorbraken werden in 1965 gevolgd door een pogromgerelateerde intrede in kerken van zo'n twee miljoen Indonesiërs. Maar toen, in de laatste twee decennia van de 20ste eeuw, kwam er een golf van nog eens elf bewegingen. Deze vonden plaats in Iran (2), Algerije, Bulgarije, Albanië,

West-Afrika, Bangladesh (2) en Centraal-Azië (3). Toen de 20ste eeuw werd afgesloten, 1368 jaar na de dood van Mohammed, waren er in totaal dertien bewegingen geweest van moslimgemeenschappen die tot geloof in Jezus Christus waren gekomen.

Het is deze lange geschiedenis van frustratie, een geschiedenis waarin tientallen miljoenen christenen door de moslimwereld zijn opgeslokt, die de recente gebeurtenissen extra opvallend maakt. Alleen al in de eerste twaalf jaar van de 21ste eeuw zijn er 69 nieuwe moslimbewegingen tot Christus waar te nemen die voldoen aan de criteria van minstens 1000 dopelingen of minstens 100 kerkgemeenschappen. Deze eenentwintigste-eeuwse bewegingen beperken zich niet tot enkele uithoeken van de wereld. Ze vinden plaats in de volle breedte van het huis van de islam: in het Afrika ten zuiden van de Sahara, in de Perzische wereld, in de Arabische wereld, in Turkestan, in Zuid-Azië en in Zuidoost-Azië. Er gebeurt iets – iets historisch, iets wat nooit eerder is gebeurd.

Er waait een wind door het huis van de islam.

Vragen -

om in een kleine groep te bespreken of zelf te beantwoorden

1. Wat gebeurt er in de geschiedenis van moslimbewegingen tot Christus?
2. Waarom denk je dat dit op dit moment gebeurt?
3. Noem een aantal redenen waarom dit volgens jou dertien eeuwen lang niet gebeurd is.